

A nagymama imakönyve

Zombor, 1857. május 24.

Kiíß Pál zombori kispap nekilát a nagy műnek. Imakönyvet akar írni, magyar imakönyvet, olyan imádságoskönyvet, hogy mi, magyarok magyarul imádkozhassunk a Jóistenhez, és magyarul kérhessünk tőle meghallgatást.

„A Vajdaságnak nem volt tulajdonképpeni nemzetisége. A bécsi kormány így akarta egymással kibékíteni a koronatartomány soknyelvű népeit. Ez az elv elméletben valamennyi nemzetiség egyenjogúságát, a gyakorlatban pedig valamennyi egyenlő elnyomását jelentette.”¹

1857 – még nincs meg a kiegyezés, Zombor poros, sáros... Csihás Benő doktor csak 1888-ban fogja telepíteni kedves fáit; az öreg templom megvan, az új templom viszont csak sok huzavona után, közadakozásból fog fölépülni a következő században, 1905-ben.

Kiíß Pál szomorú, egyedül van, nagyon magányos, kétségek gyötrik; átélt egy csomó statáriumot, békétlenséget, megszenvedte a szabadságharcot testileg, lelkileg, hisz egyesek szerint a város elárulta a magyarokat, és átállt a másik oldalra. 1849-ben a császár végre aláírta a Vajdaság felállításáról szóló nyílt parancsot, de ez mit sem változtatott. Az utcák nincsenek kikövezve, a tanítóképző csak 1893-ban épül föl, artézi kutat 1891-ben fúrnak, telefonközpontot 1893-ban kap a város. A gimnázium épülete már áll, de egyelőre csak háromosztályos NÉMET alreáliskola. A megyeháza (Pártos Gy. terve alapján) 1884-ben lesz kész, a park csak két év múlva. 1857-ben Kiíß Pál nem tudhatja, hogy négy év múlva, 1861-ben (fennállásának röpke 12 éve után) a császár megszünteti a Vajdaságot.

1854-ig a rettegés évei voltak, utána egy kicsit föllélegzett a lakosság, de 1859 után ismét fellángolt a gyűlölet. 1857-ben tehát a lélegzetvételnyi enyhülésben Kiíß Pál fog két betiltott Kossuth-bankót, beteszi az imakönyvbe, és megkezdí művét. Azt gondolom: ahogy a két bankót, a magyar imákat is meg akarta menteni. És meg akart menteni még valamit. Leírta egy darab papírosra az aradi tizenhárom vértanú nevét, s azt is betette a bankók mellé. Kiíß Pál persze tudta, hogy: „A szabadságharc tizenhárom vértanújának egyikét, Schweidel József honvédtábornokot a soknyelvű Zombor adta a magyarságnak”², elégtételt is érzett, hogy 1850-ben (felmentése előtt) Haynau nemcsak Hauke Albert zombori polgármesternek kegyelmezett meg, hanem „Schweidel Albert kapitánynak, az aradi vértanu honvédtábornok fiának is, akit 18 évi várfogságra ítéltek”³, azt viszont nem sejtette, hogy Kossuth apánkat születésének kilencvenedik évfordulóján Zombor díszpolgárává választja, sőt elnevezi róla a főutcát, s ezt meg is táviratozzák Turinba.⁴ Kiíß Pál sajnos biztosan nem érte meg a csodát, hogy 1902-ben emléktáblát avatnak Schweidel József szülöházának falán, azt pedig végleg nem, hogy 1905-ben, elsőként a hazában, az aradi vértanú hős egész alakos szobrot kap Zomborban, sőt rövid életrajzát is kiadják könyv alakban.⁵ Kiíß Pál szerencsére azt sem tudhatta, hogy egyszer majd eljön egy olyan szabadság, amikor az emléktáblát durva kézzel leszedik, a szobrot pedig úgy lerombolják, hogy nyoma se marad.

Kiíß Pál tehát csendben, szorgalmasan írni kezd.

¹ Muhi János: Zombor története. Kalangya-kiadás, 1944, 200. o.

² Uo., 189. o.: Az emléktábla szövege: Itt született 1796. évi május hó 18. napján SCHWEIDEL JÓZSEF honvéd-tábornok az 1848/49 évi magyar szabadságharcnak az aradi Golgothán megdicsőült vértanúja. EMLÉKÉT ŐRZI MINDEN MAGYAR SZÍV / Zombor, 1902. október 6.

³ Uo., 197. o.

⁴ Uo., 225. o.

⁵ Uo., 233. o. Schweidel életrajzát Trischler Károly írta.

Magyar Ima
Könyv
Kiß Rozáliájé
Zomborban Május
ho 24.-ik napján 1857.
Évben
Irta Kiß Pál

Az első lapot szép szabályos keretbe foglalja, ilyen látok a szegedi Dóm falán is.

Kiß Rozália a nagymama nagymamája volt. Az imakönyvet tőle kapta a nagymama. Az egész családnak tudott róla, úgy tiszteltük, mint a Bibliát. Óvtuk, becsben tartottuk, rejtegettük... az imakönyvet is, a megsárgult Kossuth-bankókat is, a névsort is. Ne feledjük, a magyar nyelv csak 1844-ben vált hivatalos nyelvvé, aztán lett a trónfosztás, a szabadságharc; színre lépett Haynau, majd Bach... Aztán a világháború(k), elszakítás..., hazatérés... Magyarul megnyilatkozni, írni és imádkozni maga a csoda. A nagymama nagyon gyakran imádkozott, és nagyon gyakran emlegette a nagymamáját, én is nagyon gyakran emlegetem a nagymamát.

Kiß Rozáliának nem volt könnyű élete, sok gyermeket szült, és sokat temetett, ám nem

gyermekének, hanem unokájának, a nagymamának adta a könyvet, úgy érezhette, neki van rá szüksége, a nagymama pedig rám, énrám hagyta. Most nálam van Kiß Rozália Magyar Ima Könyve, és nálam van a két Kossuth-bankó is. A névsor azonban... A névsort a nagymamával 1959-ben becsempésztük a 21 éves testvérem koporsójába. És ebben van logika. Keserű vaslogika.

Első reggeli fohász; Reggeli imádság; Estéli imádság; Letánia Szűz Mariáról... Ismerem és fölismerem a szenténekeket, amelyeket a nagymama délutánonként, adventkor vagy nagybőjtben énekelt... Olyan szépen tudott énekelni. Hallom a hangját, látom a mozdulatait; most a Dómban orgonakísérettel hallgatom ugyanazokat a zsoltárokat, és eltűnik az idő, megszűnik a távolság.

Százhatvan éves, kézzel írott, kis imakönyv... 16. oldal: fohász „Kísértés idején”... Aztán meg szépen lassan, mint az imádságot, elsorolom magamban az aradi golgotán megdicsőült tizenhárom aradi vértanú nevét.

2019. szeptember 25.

Barkos Bea: Egyre feljebb